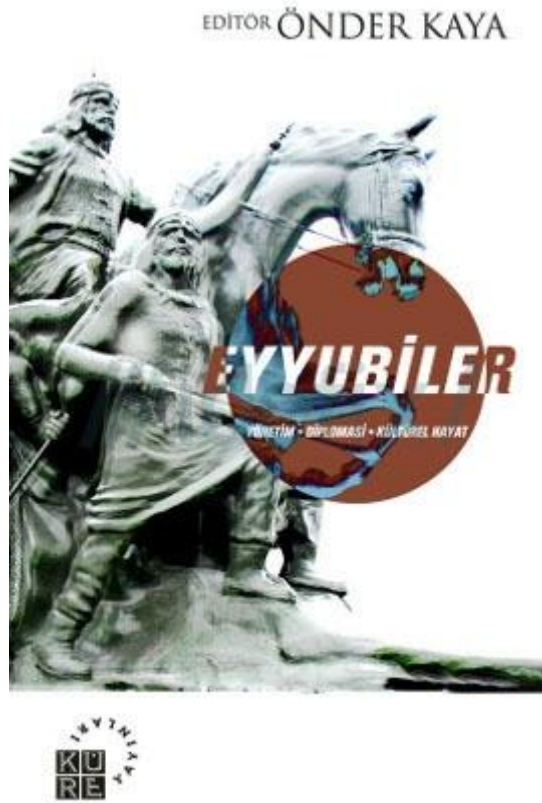

ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)
Volume 4 Issue 3, p. 233-235, October 2012

Eyyubiler (Yönetim, Diplomasi, Kültürel Hayat), ed. Önder Kaya, Küre Yayınları, İstanbul 2012, 395 S.
Ayyubids (Government, Diplomacy, Cultural Life)

Suat KAYMAK
Marmara Ün. Türkiyat Arş. Ens.

Eyyübîler yaklaşık bir asır boyunca Mısır, Suriye, Yemen, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hüküm süren bir hanedandır. Başlangıçta Zengiler'in hizmetinde önemli mevkilere

History Studies
Volume 4 Issue 3
Ekim / October 2012

gelen ailenin mensupları, özellikle Haçlılar ile mücadelede önemli rol üstlendiler. Sonrasında Selâhaddîn Eyyübî'nin Mısır'a hakim olması ile Eyyübî ailesi Mısır, Suriye, Yemen Doğu ve Güneydoğu Anadolu gibi yerlerde hakimiyet kurdular. Eyyübîler dönemi özellikle Selâhaddîn Eyyübî'nin Haçlılara karşı yaptığı mücadeleler ile İslâm tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Selâhaddîn Eyyübî sonrasında döneminde oğulları ve torunları tarafından Haçlılara karşı önemli mücadeleler devam etti. Haçlılarla mücadelenin yanında dönemin önemli güçleri olan Türkiye Selçukluları, Artuklular, Hârizmşahlar ve Gürcüler ile karşı karşıya geldiler. Bir asır kadar hüküm sürdükleri Mısır'da hakimiyetleri 1250 yılında Memlûklar tarafından sona erdirilmişse de Hama ve Güneydoğu Anadolu gibi bölgelerde hakimiyetlerini uzunca bir süre devam ettirdiler.

Esasında hakimiyet süresi çok kısa gibi görünse de Ortadoğu tarihinde önemli izler bırakan bir hanedan oldular. Siyasi başarılarının yanında bıraktıkları önemli eserler günümüze ulaşmıştır. Eyyübîler dönemi çok önemli olmasına rağmen Türkiye'de hak ettiği şekilde çalışılan bir dönem olmamıştır. Yapılan lisansüstü tez çalışmaları ile sonrasındaki akademik çalışmalar genellikle Selâhaddîn Eyyübî dönemi ile sınırlı kalmakla birlikte, bu büyük Sultan'dan sonraki dönemlerle ilgili yapılan bazı çalışmalar da mevcuttur. Ancak yapılan çalışmalar, bu önemli hanedanın tarihini aydınlatmaya yetmemektedir.

Türkiye'de Eyyübî Tarihi ile alakalı en önemli çalışmalar şüphesiz Ramazan Şeşen'in kaleminden çıkmıştır. Selâhaddîn Eyyübî dönemi ile alakalı yaptığı *Salâhaddin Eyyûbi ve Devri* (İstanbul 2000) isimli çalışmasından sonra ilki kadar hacimli olmasa da Selâhaddîn Eyyübî'den sonraki dönemi ele aldığı *Salahaddin'den Baybars'a Eyyubiler-Memlûklar (1193-1260)* (İstanbul 2007) isimli çalışması mevcuttur. Son olarak Ramazan Şeşen'in İsam Yayınları Temel Kültür Dizisi'nden çıkan *Eyyübîler (1169-1260)* (İstanbul 2012) isimli eser yayımlandı. Ancak bu çalışmada dönemi anahatları ile ele alan bir kitaptır. Şeşen'in bu çalışmalarından başka Eyyübîler ile alakalı kaleme aldığı makaleleri de bulunmaktadır. Şeşen'den başka Eyyübî Tarihi ile ilgili doğrudan ya da dolaylı olarak çalışma yapan araştırmacılar da vardır. Bu tanıtım yazısını konu olan çalışmada Türkiye'de Eyyübî Tarihi alanında çalışan araştırmacıların genelini bulabilmek mümkündür.

Önder Kaya'nın editörlüğünde hazırlanan çalışma, 1960-2008 yılları arasında çeşitli zamanlarda ve yerlerde yayımlanmış olan 14 makale ile ilk kez bu çalışmada yayımlanan 3 makalenin bir araya getirilmesi ile ortaya çıkmıştır. Kitapta Ramazan Şeşen, Önder Kaya, Mustafa Kılıç ve Emine Uyumaz'a ait ikişer, Faruk Sümer, Coşkun Alptekin, Cengiz Tomar, Erdoğan Merçil, Remzi Ataoglu, Mehmet Ersan ve Harun Yılmaz'a ait birer makale bulunmaktadır. Ayrıca Angelica Hartmann (çev. Gültekin Yıldız) ve Hans L. Gottshalk (çev. Kadir Kon)'a ait iki makale de Türkçe'ye tercüme edilerek çalışmaya eklenmiştir. Cengiz Tomar, Mehmet Ersan ve Harun Yılmaz tarafından kaleme alınan makaleler ilk kez bu çalışmada yayımlanmıştır.

Çalışma, Önsöz (s. 5-10) ile başlamakta, devamında İçindekiler (s. 11-12) kısmı gelmektedir. Sonrasında çalışmanın üç ana başlığı olan Eyyubi Melikleri (s. 13-155), Siyasi İlişkiler (s. 157-302) ve Kültürel Hayat (s. 303-384) isimli bölümleri bulunmaktadır. Son olarak Dizin (s. 385-395) kısmı gelmektedir.

Çalışmada bulunan 17 makale Eyyübîler ile alakalı farklı konularda kaleme alınmıştır. Makalelerde Eyyübî hanedanına mensup meliklerin hayatı, ilmi şahsiyetleri, Eyyübîler'in Selçuklular, Artuklular ve Kilikya Ermenileri ile olan ilişkileri, bunun yanında Selçuklular ile

olan ilişkilerine dair kaynaklar, Eyyûbî hakimiyetindeki Hârizmliler, Eyyûbî döneminde tıp eğitimi ve Türkiye Selçukluları ile Eyyûbîler'in evliliklerinin ele alındığını görmekteyiz. Bunlarında yanında İbn Nafiz el-Hamevî'nin Yassıçimen Savaşı'na dair raporu da makaleler arasında yer almaktadır. Çalışmada yer alan makaleler şunlardır:

Eyyubi Melikleri: Önder Kaya - Bir Eyyubi Melikin Portresi: Melik Efdal Nureddin Ali b. Selahaddin Eyyubi (s. 15-56), Mustafa Kılıç - Âlim ve Devlet Adamı Olarak Bir Eyyubi Meliki "el-Melikü'l-Muazzam" (526-624/1180-1227) (s. 57-84), Faruk Sümer - Eyyubi Hükümdarı el-Melikü'l-Âdil (II) ve Komşu Türk Hanedanları (s. 85-102), Angelica Hartmann - Bir Eyyubi Hükümdarı ve Müverrihi: el-Melikü'l-Mansur (ö. 617/1220) (s. 103-142), Cengiz Tomar - Bir Devrin Sonu: Eyyubiler (s. 143-155).

Siyasi İlişkiler: Ramazan Şeşen - Selçuklu-Eyyubi İlişkilerinden Bahseden Kaynaklar ve Çalışmalar (s. 159-170), Erdoğan Merçil - Sultan Salâhaddîn Eyyubi'nin Anadolu'daki Türk Devletleriyle Münasebetleri (s. 171-180), Emine Uyumaz - Türkiye Selçuklu-Eyyubi Siyasî Münasebetleri (s. 181-206), Remzi Ataoğlu - Artuklu-Eyyubi İlişkileri (s. 207-230), Mustafa Kılıç - Celaleddin Harizmşah'tan Sonra Anadolu ve Suriye'de Harizmliler (s. 231-247), Mehmet Ersan - Eyyubilerin Kilikya Ermeni Baronluğu ile Siyasi İlişkileri (s. 249-261), Önder Kaya - Eyyubi Meliklerinden el-Eşref Musa'nın Artuklu Melikleri ile İlişkileri (s. 263-288), Hans L. Gottshalk - İbn Nafiz el-Hamevi'nin Yassıçimen Savaşı (7-10 Ağustos 1230/h. 25-28 Ramazan 627) Hakkındaki Raporu (s. 289-302).

Kültürel Hayat: Ramazan Şeşen - Eyyubiler Devrinde Tıp Eğitimi (s. 305-328), Harun Yılmaz - Dımaşk Eyyubi Meliki el-Melikü'l-Muazzam'ın İlmî Hayatı (s. 329-347), Coşkun Alptekin - Selçuklu Devleti'nin Askerî Teşkilatının Eyyubi Devleti Askerî Teşkilatına Tesiri (s. 349-353), Emine Uyumaz - Türkiye Selçuklu Sultanları, Melikleri ve Meliklerinin Evlilikleri (s. 355-384).

Doğrudan Eyyûbî Tarihi ya da dolaylı olarak o dönemle alakalı olarak yapılmış olan çalışmaların bir araya getirilmesi ile ortaya çıkan çalışma, bu önemli hanedanın tarihinin aydınlatılmasına yardımcı olacağı ve Eyyûbî tarihi alanındaki bir boşluğu dolduracağı muhakkaktır. Türkiye'de bu alandaki çalışmaların az ve yetersiz olduğu göz önüne aldığımızda da çalışmanın önemi bir kat daha arttığını görmekteyiz. Çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalara da örnek olacağı muhakkaktır. Eyyûbî tarihi alanındaki çalışmaların artmasına katkı sağlamasını, bu çalışma ile birlikte Türkiye'de Eyyûbî tarihine olan ilginin bir nebze de olsa artmasını ve yeni çalışmaların habercisi olmasını umut ediyoruz.